

ВИКЛИКИ ТА ІННОВАЦІЇ: ІНТЕГРАЦІЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ З АКАДЕМІЧНИМИ ПРЕДМЕТАМИ

CHALLENGES AND INNOVATIONS: INTEGRATING ENGLISH WITH ACADEMIC SUBJECTS

Стаття присвячена виявленню особливостей інтеграції англійської мови з академічними предметами. Виявлено місце інтегративного навчання в світі та в Україні. Розкрито сутність категорії «інтеграція» та описано її головні характеристики. Проаналізовано основні підходи до трактування інтеграції таких відомих науковців, як І. Козловська, Дж. Гіббонс, Н. Костюк. Досліджено вплив інтеграції на освітній процес. Детально описано рівні інтеграції: інтеграція на рівні редукції, внутрішньодисциплінарний синтез та створення цілісної інтегративної системи. Описано дидактичні особливості інтеграційного процесу. Проаналізовано зв'язок англійської мови з академічними предметами та можливості їхньої інтеграції. З'ясовано роль інтеграції англійської мови з академічними предметами в сучасному світі. Наведено основні приклади академічних предметів. Досліджено методики інтегративних занять – EMI (англійська мова як мова викладання) та SLIL (методика предметно-мовного інтегрованого навчання). Дано детальну характеристику та описано переваги кожної з методик. Описано форми та методи роботи, які потрібно використовувати при створенні інтегрованого заняття з англійської мови та будь-якого іншого академічного предмету. Доведено складність підготовки до інтегрованих занять для викладачів. Проаналізовано приклади проведення інтегрованих уроків з англійської мови разом з іншими дисциплінами. Детально описано проведення одного такого уроку по типу: англійська мова+українська література. Розглянуто можливі результати, які можуть бути отримані після проведення даного уроку. Показано на прикладі бінарні вправи, які можна використовувати на інтегрованому уроці. Зроблено висновок про доцільність використання інтегрованих уроків в українських навчальних закладах та перспективи подальших досліджень з даної тематики.

Ключові слова: інтеграція, міжпредметний зв'язок, інтегроване навчання, сучасні методи навчання, англійська мова

The article is devoted to identifying the peculiarities of the integration of the English with academic subjects. The place of integrative education in the world and in Ukraine is revealed. The essence of the «integration» category is revealed and its main characteristics are described. The main approaches to the interpretation of integration by such well-known scientists as I. Kozlovska, J. Gibbons, and N. Kostyuk are analyzed. The impact of integration on the educational process has been studied. The levels of integration are described in detail: integration at the level of reduction, interdisciplinary synthesis and creation of a holistic integrative system. Didactic features of the integration process are described. The connection between the English and academic subjects and the possibilities of their integration are analyzed. The role of the integration of the English with academic subjects in the modern world is clarified. The main examples of academic subjects are given. The methods of integrative classes – EMI (English as the language of instruction) and SLIL (methodology of subject-language integrated learning) were studied. A detailed description is given and the advantages of each method are described. The forms and methods of work that must be used when creating an integrated lesson in English and any other academic subject are described. The difficulty of preparing for integrated classes for teachers has been proven. Examples of conducting integrated lessons in English together with other disciplines are analyzed. The conduct of one such lesson according to the type: English + Ukrainian literature is described in detail. The possible results that can be obtained after this lesson are considered. An example of binary exercises that can be used in an integrated lesson is shown. A conclusion was made about the expediency of using integrated lessons in Ukrainian educational institutions and the prospects for further research on this topic.

Key words: integration, interdisciplinary communication, integrated education, modern teaching methods, English.

УДК 378.147.091.33:811.111]:61-057.875
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/67.1.38>

Канюк О.С.,
ст. викладач кафедри іноземних мов
Ужгородського національного
університету

Дідо Н.Д.,
ст. викладач кафедри іноземних мов
Ужгородського національного
університету

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Сучасні дослідники припускають, що вже через 30 років, англійська мова стане другою мовою для більшості населення світу. Важливо, уже сьогодні, розвивати навички з англійської мови та використовувати їх для спілкування. Не останню роль в цьому грають заклади освіти, де вивчення англійської чи будь-якої іншої іноземної мови є обов'язковим елементом освітньої програми.

Інновації з кожним роком все більше входять в наше життя: наука, мистецтво, освіта, технології, це лише маленька частина суспільних сфер, які використовують інноваційні розробки та технології. Освітній процес не є винятком, з кожним

роком методисти та викладачі шукають нові можливості для створення ефективного навчального процесу. Поєднання або, інакше кажучи інтеграція, двох або більше предметів для кращого засвоєння знань є одним із них. Англійська мова є універсальним предметом, який можна об'єднати з будь-яким іншим, наприклад, математика, психологія, менеджмент, маркетинг, історія, література тощо. Інтеграція англійської мови з академічними предметами – можливість швидкої та якісної передачі знань освітянам. Розвиток та вдосконалення даного навчального напрямку дасть можливість підняти рівень та покращити якість освітніх послуг.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Категорію «інтеграція» та її особливості висвітлено в підручнику «Інтегративний підхід: актуальність, сутність, особливості впровадження в умовах початкової школи» Н. Б. Ларіонової та Н. М. Стельцової. Особливості методик інтегрованих занять з англійської мови та інших академічних предметів показує в своїй статті С. Б. Бортник, зокрема методику EMI. Методику SLIL або методику предметно-мовного інтегрованого навчання описують О. М. Вовченко та Г. С. Гончарова. Т. В. Гузиніна описує особливості організації інтегрованого заняття з англійської мови та складнощі для викладачів при його підготовці. В науковій праці Черкес Л. А. представлено особливості проведення інтегрованих занять та показані різноманітні їх приклади для використання в навчальних закладах.

Метою статті є аналіз особливостей інтеграції англійської мови з академічними предметами.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Проведений аналіз наукової літератури, присвяченій питанню інтеграції англійської мови з академічними предметами, дає змогу стверджувати, що не зважаючи на деякі дослідження зазначеної теми, не виявлено наукових праць, які повністю розкривають сутність досліджуваної тематики, що потребує від автора проведення самостійного дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження. В останні роки в Україні все більше поглядів привертає розвиток освітньої сфери. На перший план виходить якість освіти та рівень професійної підготовки майбутніх фахівців. Тому освітній процес потребує особливого, нестандартного підходу до навчання. Інтегроване навчання є одним із таких підходів.

В. Вернадський стверджував, що зростання наукового знання в останні століття стирає кордони між окремими науками. В основі наукового знання опинились не окремі дисципліни, а конкретні наукові проблеми. Що дає можливість, з одного боку, глибше вивчити та проаналізувати явище, а з іншої – дослідити його з точки зору різних наук [1, с. 4].

Інтеграція чудово підходить для використання в освітньому середовищі. Вона вирішує такі питання, як протиріччя між безмежністю знань та обмеженістю людських ресурсів. Термін «інтеграція» латинського походження та означає: «integratio – відновлення», «integer – ціле» – об'єднання в одне ціле яких-небудь частин або елементів.

Вивченням інтеграції займались багато вчених з усіх куточків світу. Так, американський педагог Дж. Гіббонс вважав, що інтегрувати, значить поєднувати окремі системи так, щоб результат даного об'єднання був кращим, ніж до їх взаємодії.

Українська науковиця Н. Костюк описує інтеграцію як процес взаємодії елементів із заданими властивостями, в процесі якого відбувається встановлення та зміцнення взаємозв'язку між даними елементами, та в результаті формується цілісна система або, інакше кажучи, інтегрований об'єкт. І. Козловська характеризує інтеграцію як процес та результат створення нерозривного зв'язного, єдиного [1, с. 8].

Інтеграція знаходить своє відображення в багатьох суспільних сферах, зокрема це стосується і освіти. Ідея використання інтеграції в освіті з'явилась завдяки дидактиці, це пов'язано з тим, що при успішній реалізації інтеграції результатом є якісна освіта, тому інтеграція як одне ціле певних навчальних дисциплін, допомагає учасникам освітнього процесу створити повне уявлення про об'єкт, який вивчається та дослідити його з позиції кожної дисципліни окремо та разом.

Вперше використовувати інтеграцію в освіті почали Д. Дьюї та С. Шацький. Вони застосовували даний метод для об'єднання знань різних дисциплін навколо певної загальної проблеми.

Науковці виділяють три рівні інтеграції:

Перший рівень або інтеграція на рівні редукації. Редукція, в даному випадку, означає процес, який призводить до зменшення або спрощення певних об'єктів або ознак. На рівні редукації інтеграція розглядається як міжпредметний зв'язок та описується як система відношень між навичками, вміннями та знаннями, що формуються в результаті взаємодії двох або більше наук.

Другий рівень або внутрішньодисциплінарний синтез. Дана властивість означає об'єднання кількох наук на основі певної базової дисципліни. Тобто, йде мова про внутрішньодисциплінарний синтез, який об'єднує різні теорії в рамках одного предмету.

Третій рівень або створення цілісної інтегративної системи. Він включає в себе теоретичний та технічний інструментарій базової та подібних дисциплін та створення цілісної інтегративної системи або інтегрованого курсу [1, с. 10].

Часто в педагогіці поєднують категорію «інтеграція» з англійською мовою. Дана іноземна мова вивчається в усіх відомих навчальних закладах та є універсальною дисципліною, яку можна поєднати з будь-яким академічним предметом.

Активно використовувати інтегровані уроки з англійської мови та будь-якого іншого предмету, в українських закладах освіти, почали досить недавно. Сьогодні, інтегровані заняття з англійської мови можна проводити в поєднанні з будь-якою дисципліною, зокрема це може бути біологія, географія, правознавство, менеджмент, психологія, маркетинг, економіка, література тощо. При створенні інтегрованого заняття, викладачу в першу чергу потрібно добре до нього підготуватись, тобто

скласти програму навчального заняття так, щоб воно було простим, інформативним, доступним для учнів/студентів та повністю розкривало суть обох предметів. Участь в інтегрованому занятті беруть викладач або кілька викладачів (при необхідності) та студенти або учні (в залежності від навчального закладу).

Використання інтеграції англійської мови з академічними предметами є досить популярним явищем у навчальних закладах Європи та США. Викладачі іноземних закладів освіти використовують різноманітні навчальні методики, які значно спростовують організацію інтегрованих занять. Зокрема, це методики SLIL та EMI.

В основі методики EMI лежить надання студентам професійних знань та покращення рівня знань з англійської мови. Дослівно EMI розшифровується як англійська мова як мова викладання. Перед тим як застосовувати методику на інтегрованих заняттях, потрібно визначити рівень знань освітян з обох дисциплін та їх готовність до «бінарного» уроку. Перші інтегровані заняття є ознайомлювальними, які дають можливість викладачеві визначити готовність учнів/студентів до подальшого їх використання та рівень засвоєння отриманих знань.

Проведення навчального заняття за допомогою методу EMI включає такі стратегії: період адаптації до інтеграції двох предметів, контроль за швидкістю та темпом мови (англійська), використання нової лексики та повторення на початку заняття вже пройденого матеріалу, використання ключових слів, застосування візуальних предметів для кращого засвоєння, використання додаткової літератури та словників з англійської мови та іншої, обраної для уроку, спеціальності, використання EMI на всіх заняттях (лекції, практичні та лабораторні), спонукання учнів/студентів до проведення дискусій та роботи в групах, організація зворотного зв'язку від студентів до викладача, обмін досвідом викладача зі своїми колегами [2, с. 99].

Ще однією методикою інтеграції англійської мови з академічними предметами є SLIL. Дана модель була запропонована дослідником Д. Маршем. В Україні SLIL ще називають методикою предметно-мовного інтегрованого навчання. Дану методику активно використовують в різноманітних закладах освіти. Методисти вважають, що за допомогою неї можливо:

- розвивати навички міжкультурної комунікації в учнів/студентів;
- удосконалення у дітей навичок мовної, соціокультурної та функціонально-комунікативної компетенцій вивчаємої мови;
- збільшення мотивації в учнів/студентів до навчання;
- розвиток усного мовлення;
- запровадження нових форм та методів навчання;

– вивчення певної проблеми з точок зору різних наук;

– вивчення термінів англійською мовою.

При використанні методики SLIL велика відповідальність лежить на викладачеві. Він повинен знати та розуміти психологічні особливості двомовного викладання, добре володіти англійською та українською мовами, знати велику кількість форм та методів роботи з обраного предмету та англійської, можливість викладати обрану дисципліну англійською мовою, постійно вдосконалювати свої знання та підвищувати рівень професіоналізму. Методика SLIL являється однією із дієвих методів інтегрованого навчання англійської мови у поєднанні з академічним предметом [3, с. 115].

При інтеграції англійської мови з академічними предметами потрібно застосовувати усі види розмовної діяльності, а саме говоріння, читання, письмо, прослуховування. Оскільки в реальному житті неможливо виділити та відокремити щось одне, адже без одного навчального методу не можна використовувати інший. Також важливим моментом інтегрованого заняття є вибір теми уроку. Вона повинна бути інформативною й цікавою та розкривати сутність обох предметів. Якщо неправильно розробити інтегрований урок, то проведене заняття буде марним та безрезультативним, тому що освітяни не зможуть засвоїти отриману інформацію. Взаємодія між студентом/учнем та викладачем – основа будь-якої освітньої інтеграції. Потрібно якісно та професійно донести до них матеріал та знайти підхід до кожного [4, с. 143].

В навчальних закладах предмети діляться по категоріям:

- природні дисципліни (географія, біологія, геологія, природознавство);
- гуманітарні дисципліни (українська мова, література, психологія, іноземна мова, педагогіка, філологія, філософія);
- технічні дисципліни (інформатика, кібернетика, металургія, радіотехніка);
- фізико-математичні дисципліни (геометрія, фізика, алгебра, вища математика).

Це лише невелика частина з усіх можливих предметів, які вивчаються у навчальних закладах. Усіх їх можна поєднати з будь-якою іноземною мовою – англійська, німецька, французька тощо. Результатом даної інтеграції буде створення інтегрованого уроку.

Розробка бінарного або інтегрованого уроку – складний процес, який вимагає неабияких знань та зусиль від викладачів. Цей процес включає в себе розробку різноманітних форм завдань з англійської мови та, наприклад, з української літератури, які в достатній мірі зможуть зробити учням чи студентам доступним та зрозумілим навчальний матеріал.

Наведемо приклад фрагменту інтегрованого уроку: англійська мова+українська література, який може використовуватися в українських закладах освіти. В даному випадку інтегрований урок проводять два викладача, з англійської мови та української літератури відповідно [5, с. 25].

Тема заняття: «Тарас Григорович Шевченко – поет, громадянин, художник».

В результаті проведення даного заняття, учні /студенти зможуть:

- глибше зрозуміти цінність поетичної творчості Т. Шевченка;
- почати краще розуміти та спілкуватись англійською мовою;
- сформуванню активну громадянську позицію;
- розвинути патріотичний дух та любов до рідної землі та культури;
- відкрити для себе нові терміни та поняття з обох дисциплін;
- за короткий час отримати подвійну навчальну інформацію (англійська мова + українська література).

Форми та методи роботи: робота в групах, мультимедійні презентації, метод «Мікрофон», випереджальні завдання, міжпредметні зв'язки.

Обладнання: портрет Кобзаря, дидактичний матеріал, матеріали з поетичними творами Т. Шевченка, картки, комп'ютер.

На початку та впродовж всього уроку, викладачі по черзі розповідають навчальний матеріал про біографію та творчий шлях Т. Шевченка, дають відповідні завдання для ознайомлення та закріплення знань, детально розглядають деякі літературні роботи українського письменника.

Суть уроку заключається у виявленні рівня знань учнів/студентів поетичної творчості Т. Шевченка та навичок володіння англійською мовою для міжкультурного спілкування. Дітей поділяють на 2 групи: Патріоти – представники українського етносу та Patriot – представники англійського етносу, та влаштовують між ними змагання на краще знання творчості поета та знання української літератури та культури.

Наприклад, викладачі дають завдання: Асоціації.

Завдання від викладача англійської мови для групи «Patriot»:

First name adjectives and nouns that can characterize T.H. Shevchenko. What associations can you think of when you hear his name?

Kobzar, talent, folk songs, paintings, Academy of Fine Arts, love for Ukraine, a patriot of his native land, artist, great poet.

Викладач української літератури: А група «Патріотів» представлятиме український переклад цих асоціацій.

Друге завдання полягає у виразному читанні віршів Т. Шевченка на англійській мові для групи

Patriot та декларування на пам'ять української версії даних віршів для групи Патріоти.

Наприклад, вірш «Садок вишневий коло хати»:

«A cherry orchard by the house.
Above the cherries beetles hum.
The plowmen plow the fertile ground
And girls sing songs as they pass by.
It's evening-mother calls them home.
A family sups by the house.
A star shines in the evening chill.
A daughter serves the evening meal.
Time to give lessons-mother tries,
But can't. She blames the nightingale.
It's getting dark, and by the house,
A mother lays her young to sleep;
Beside them she too fell asleep.
All now went still, and just the girls
And nightingale their vigil keep» [6].

Інтеграція англійської мови з академічними предметами – гарна можливість створення нового ефективнішого способу передачі знань молодому поколінню. З кожним роком зростає кількість використання такого типу уроків. А в деяких навчальних закладах вони вводяться на постійній основі.

Висновки. В сучасному світі процес інтеграції набув нового значення та значного поширення серед багатьох суспільних галузей. Не залишилась в стороні й сфера освіти, де інтегровані уроки стали використовувати майже в кожному закладі освіти, не лише в Україні, але й в багатьох країнах світу. Інтеграція англійської мови з академічними предметами – можливість створення нової інноваційної методики навчання, яка відкриє нові можливості перед викладачами та студентами/учнями. Інтегровані уроки будь-якого предмету з англійською мовою вимагають неабияких знань та зусиль з боку методистів та викладачів. Головним завданням для сучасних науковців та викладачів є продовження пошуку нових форм та методів вдосконалення інтегрованих уроків та проведення нових досліджень з даної тематики.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Інтегративний підхід: актуальність, сутність, особливості впровадження в умовах початкової школи: навчально-методичний посібник / уклад.: Н. Б. Ларіонова, Н. М. Стрельцова. Харків: «Друкарня Мадрид», 2018. 76 с.
2. Бортник С. Б. Англійська мова як мова викладання: виклики і особливості роботи викладачів. *Вчені записки ТНУ ім. В. І. Вернадського. Серія: Філологія*. 2019. Том 30 (69) №3 ч. 1. С. 96–101.
3. Вовченко О. М., Гончарова Г. С. Методика предметно-мовного інтегрованого навчання (SLIL) в дії (за результатами дослідно-експериментальної діяльності). *Калейдоскоп мов*. 2022. №5 (206). С. 113–118.
4. Гузиніна Т. В. Особливості інтеграційних процесів під час викладання англійської мови курсантам військових вишів. *Інноваційна педагогіка*. 2019. Вип. 10. Том 1. С. 140–143.

5. Черкес Л. А. Інтегрований підхід викладання англійської мови як засіб формування ключових компетенцій здобувачів освіти. Київ. 2019. 53 с.

6. Поем «A cherry orchard by the house» (T. Shevchenko, English translation by Boris Dralyuk

and Roman Koropeckyj. *Taras-shevchenko.storinka.org*. URL: <https://taras-shevchenko.storinka.org/poem-a-cherry-orchard-by-the-house-taras-shevchenko-tr-by-boris-dralyuk-roman-koropeckyj.html> (date of access: 26.01.2024)